

THESIS XLVIII.

*De distinctionibus voluntatis salvifica iuxta doctrinam
s. Augustini.*

« Ad verum sensum s. Augustini de voluntate Dei in negotio nostrae salutis semper invicta, cui nemo possit resistere, rite intelligendum non parum iuvat animadvertisse quasdam alias cum superiori connexas divinae voluntatis distinctiones, in voluntatem *absolutam* actaque efficientem, et in voluntatem quae fertur in suum terminum sub conditione pendente etiam a libertate creata; in voluntatem *legislatori* spectatam ex parte, et voluntatem *iudicis* spectatam ex integro; in voluntatem denique spectatam secundum omnia auxilia, quae sunt in thesauris omnipotentiae, et in voluntatem secundum auxilia quae Deus actu confert. »

Potest quidem voluntas *conditionata*, et voluntas *legislatori* comparari cum voluntate antecedente; et membra opposita, voluntas scilicet *absoluta*, et voluntas *iudicis* possunt quadammodo revocari ad voluntatem consequentem. Attamen non omnis voluntas Dei antecedens est *conditionata*, sed potest etiam esse *absoluta*. Voluntas deinde *legislatori* seu praecipiens sub ratione longe alia consideratur, quam voluntas antecedens. In postrema divisione voluntas spectata secundum auxilia actu conferenda respondet voluntati consequenti; sed alterum membrum, nempe voluntas spectata secundum omnipotentiam Dei nec cum antecedente nec cum consequente voluntate plene convenit. Quare distinctiones in hac thesi propositae non sunt omnino eadem cum distinctione voluntatis *antecedentis* et *consequentis*. Melius vero convenient cum modo considerandi, qui Augustino familiaris est, et ad eius doctrinam intelligendam non parum iuvant; non sine causa ergo superiori illi distinctioni has alias superaddimus.

I. Voluntas *absoluta* universim spectata potest esse talis *antecedenter*, quae independenter a conditionibus absolute vult, ut terminus existat; vel potest esse absoluta voluntas *consequenter*, quae absolute vult existentiam termini verificata conditione. Unde voluntas *salvifica* consequens semper est etiam absolute efficiens et conferens ipsam salutem, ut

per se patet. At voluntas *salvifica antecedens* efficit quidem multa, quae per se ordinantur ad salutem; hanc tamen non vult sine conditione pendente etiam a libera hominum cooperatione quoad eos, qui cooperationis sunt capaces, seposita interim disputatione de voluntate salvifica quoad infantes. Sic ergo voluntas salutis *conditionata* et *absoluta* reducitur ad voluntatem *antecedentem et consequentem*, cuius utriusque distinctionis mutuam congruentiam optime declarat s. Bonaventura. « Voluntas antecedens dicitur a magistris voluntas *conditionalis* sive voluntas, qua Deus vult, quantum in se est. Secunda autem scilicet consequens dicitur *absoluta*. Differentia autem inter hanc voluntatem et illam non est secundum diversitatem affectionis sive modi volendi, qui sit in Deo; sed secundum rationem connotandi et intelligendi. Prout enim Deus dicitur velle omnium salutem, quantum in se est et antecedenter, connotatur in omnibus ordinatio ad salutem, tum ex parte naturae datae, tum ex parte gratiae oblatae; dedit enim eis Deus naturam, secundum quam possent eum cognoscere, et cognitum quaerere, et quae sit invenire, et invento inhaerere, ac per hoc salutem obtinere. Gratiam similiter obtulit, dum Filium misit et obtulit, cuius pretium omnium saluti sufficit. Leges etiam et mandata tribuit salutis et ostendit. Ipse etiam praesto est omnibus inquirentibus, et prope est omnibus invocantibus eum. Velle ergo hominem antecedenter salvare est ordinatum ad salutem facere, et volenti pervenire non deesse. Unde velle antecedenter salvare non connotat salutem (actu collatam), sed ordinabilitatem ad salutem. Velle autem consequenter sive absolute salvare est dare salutem ei, quem praescit ad salutem perventurum per suum auxilium et gratiam, et connotat salutis eventum » Bonav. 1. dist. 46. a. 1. q. 1.

Voluntas itaque salutis *antecedens conditionata* transit ex praevisione conditionis adimplendae in voluntatem *consequentem absolutam* et effectricem salutis; ex praevisione vero hypothesis contrariae succedit voluntas *consequens absoluta reprobationis*. Expressas habes has *absolutae et conditionatae voluntatis rationes apud s. Augustinum Enchirid. c. 103. 104.* « Qui sine ullis ambiguitatibus, si in

coelo et in terra, sicut eum veritas cantat, omnia quaecumque voluit (voluntate absoluta) fecit, profecto facere noluit (non voluit voluntate absoluta), quodcumque non fecit. Quapropter etiam primum hominem Deus in ea salute, in qua conditus erat, custodire voluisse (voluntas conditionata),... si ad permanendum sine peccato, sicut factus erat, perpetuam voluntatem (volitionem quae ei libera erat) habiturum esse praesciisset. Quia vero peccatum esse praesciebat, ad hoc potius praeparavit voluntatem suam (absolutam consequentem), ut bene ipse ficeret etiam de male faciente, ac sic hominis voluntate mala non evacuaretur, sed nihilominus impleretur omnipotentis bona. ”

II. Alia est apud Augustinum voluntatis divinae distinctione in voluntatem *praecipientem*, quae ab hominibus *non semper impletur*; et in voluntatem eandem, ut simul *praecipiens* est et *legem praemiis ac poenis sanciens*, quae *semper invicta est*, et quam nulla potestas nullaque voluntas creata valet impedire. Priori modo spectata est voluntas Dei, ut nos libere aliquid faciamus vel omittamus, ad quod exsequendum dat quidem auxilium et gratiam necessariam, ita tamen ut ei pro nostra libertate resistere possimus. “ Si omnipotens est, cur oras, ut fiat voluntas eius? Quid est ergo: fiat voluntas tua? Fiat in me, ut non resistam voluntati tuae... fiet enim voluntas Dei in te, etsi non fit a te... sive ergo bene sive male sit tibi, fiet in te; sed fiat et a te ” Aug. serm. 56. (al. 48. de divers.) n. 7.

Modo altero considerata est voluntas absoluta pro meritis reddendi praemium vel poenam, quae non est libere adimplenda ab homine; sed exequenda ab omnipotente, et ideo semper invicta. Egregie quoad distinctionem utramque Augustinus mentem suam declarat 1. De spirit. et litt. c. 33. n. 58. “ Vult autem Deus omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium (en voluntatem salvificam antecedentem quae offert gratiam, et *praecipientem* cui potest resisti), quo vel bene vel male utentes iustissime iudicentur (voluntas sanctionis). Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt (contra voluntatem salvi-

ficam antecedentem et *praecipientem*); nec ideo tamen eam (spectatam ex integro simul cum sanctione) vincunt, verum se ipsos fraudant magno et summo bono malisque poenalibus implicant, experti in suppliciis potestatem eius, cuius in donis misericordiam (voluntatem antecedentem salutis et *praecipientem*) contempserunt. Ita voluntas Dei semper invicta est; vinceretur autem, si non inveniret, quid de contemptoribus ficeret, aut ullo modo possent evadere, quod de talibus ipse constituit (voluntate consequente et exsequente sanctionem). Qui enim dicit verbi gratia: volo ut hi omnes servi mei operentur in vinea, et post laborem requiescentes epulentur, ita ut, quisquis eorum hoc noluerit, in pistrino semper molat; videtur quidem, quicumque contempserit, contra voluntatem domini sui (*praecipientem*) facere; sed tunc eam (spectatam, ut est legis sanctio) vincet, si et pistrinum contemnens effugerit, quod nullo modo fieri potest sub Dei potestate. ” Cf. Enchirid. c. 100. Ex Augustino doctrinam suam expressit s. Anselmus 1. “ Cur Deus homo ” c. 15. “ Quamvis homo vel malus angelus divinae ordinationi subiacere nolit, non tamen eam fugere valet. Quia si vult fugere de sub voluntate iubente, currit sub voluntatem punientem. Et si quaeris, qua transit? non nisi sub voluntate permittentis. Et hoc ipsum, quod perverse vult aut agit, in universitatis *prae-fatae* ordinem et pulchritudinem summa sapientia (voluntate consequente) convertit. ” Cf. S. Th. 1. q. 19. a. 6.

III. Pelagiani salutem ab homine suis viribus naturalibus et meritis humanis obtainendam esse docebant. Unde quod multi non salvantur, unice inde esse putabant, quod homines, cum velle deberent, voluntate scilicet *nuda et naturae viribus*, ipsi nolunt. Deus quidquid salvâ humanâ libertate ad consequendam salutem homini conferre potuit, contulit *omnibus aequaliter*, quia omnibus dedit naturam et in ea plenam possibilitatem salutis, et ad superabundantiam *prae-terea* omnibus aequaliter obtulit gratiam externam legis et doctrinae et exempli in Christo. Unde Dei voluntas salvifica *aequaliter* ad omnes refertur, quatenus vult salutem omnium, si viribus bonae naturae bene utantur. Hominum est viribus

naturae salvare se ipsos, non autem Dei salvare homines; nec potest Deus sine laesione humanae libertatis operatione suae gratiae convertere hominum voluntates, et ex nolentibus volentes facere. Error huic similis circa voluntatem Dei salvificam sequebatur ex principiis eorum Semipelagianorum, qui bonam voluntatem humanam necessario praecedere putabant, ut gratia possit subinferri. Vide s. Fulgent. de Incarn. et gratia ad Petrum diac. n. 56.

In directa oppositione adversus hos errores Augustinus in suis contra Pelagianos et Semipelagianos disputationibus doctrinam catholicam defendebat; unde etiam eius modus considerandi et loquendi rite intelligi nequit, nisi indeo errorum contrariorum in interpretando Augustino diligenter ob oculos teneatur. Quod ad praesens pertinet, doctrina Pelagiana Augustino occasionem praebuit voluntatem Dei sanctificatricem considerandi *prae tota amplitudine gratiarum et auxiliorum, quae eius omnipotentiae subsunt.* Prae hac omnipotentia Deo numquam deest modus, quo cor durum emolliatur; quo suadeatur ita, ut homini persuadeatur; quo ita vocet, ut homo vocantem non respuat. « Quis enim tam impie desipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere? » Aug. Enchirid. c. 98. At vero si spectetur voluntas Dei *prae gratiis singulis, quas actu confert;* confert quidem omnibus gratiam sincera voluntate antecedente, ut homo vocantem non respuat; non tamen semper et non omnibus confert eas gratias, quibus praeconoscit eos consensuros, non semper ita vocat, « quomodo scit eis congruere, ut vocantem non respuant, » quoniam Deus « legem sanandi non sumit ab aegroto, » h. e. in distributione gratiarum non sumit pro norma et mensura contumaciam malae voluntatis. Spectando itaque voluntatem Dei *prae tota gratiarum possibilium amplitudine docet Augustinus,* non posse fieri, ut effectus misericordiae Dei ab homine frustretur. « Non potest effectus misericordiae Dei esse in hominis potestate, ut frustra ille misereatur, si homo nolit; quia si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut et moverentur et intellegent

et sequerentur.... Hic dicet aliquis, cur ergo Esau non sic est vocatus, ut vellet obedire?... Quis audeat dicere, defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eandem fidem mentem applicaret voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iustificatus est?... Quis enim dicat, modum quo ei persuaderetur, ut crederet, etiam omnipotenti defuisse? » Ad Simpl. l. I. q. 2. n. 13. 14. Contra vero spectatis gratiis singulis, quas Deus actu confert, damnata est X. propositio Quesnaliana: « gratia est operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire aut retardare potest. »

Dum porro Augustinus omnipotentiam illam Dei, cui in promptu sunt omnes gratiae infinita quadam varietate, praecipuis oculis habet; quandoque illam solam voluntatem, qua Deus gratiam confert sub praescientia consensus futuri, et qua consensus re ipsa obtinetur, appellat *voluntatem miserendi et voluntatem salvandi;* et ex opposito, quando sub praevisione hominem suâ utique culpâ restitutum gratiae conferenda, alia tamen, cui subiungeretur consensus, iusto sed occulto iudicio non datur; Deus dicitur ab Augustino *non velle misereri et non velle salvare;* non velle scilicet voluntate absoluta et actu effectrice, et non velle secundum totam amplitudinem suae omnipotentiae. Considerat s. doctor Enchirid. c. 95. ex verbis Christi Matth. XI. 21. certum esse, Tyrios et Sidonios acturos fuisse poenitentiam, si gratia, quam in vanum acceperant civitates Galilaeae, illis concessa fuisset, et tamen *hanc* gratiam non fuisse eis donatam. De voluntate itaque actu effectrice et de voluntate omnipotente quam Deus erga Tyrios non habuit, debet intelligi quod ibi subdit Augustinus. « Nec utique Deus iniuste noluit salvos fieri, cum possent salvi esse, si vellet (al. vellent). Tunc (in altera vita) in clarissima sapientiae luce videbitur, quod nunc piorum fides habet... quam certa, immutabilis et efficacissima sit voluntas Dei; quam multa possit et non velit, nihil autem velit, quod non possit... In coelo et in terra, quaecumque voluit, fecit, quod utique non est verum, si aliqua voluit et non fecit, et quod est indignius, ideo non fecit, quoniam ne fieret, quod volebat omnipotens, voluntas hominis impedivit. Non ergo fit aliquid, nisi omnipotens.

fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo. » Vide I. B.
Faure in notis ad Enchiridion s. Augustini cc. 52. 95. 103.

Scholion. Est penes theologos Scholasticos alia voluntatis divinae distinctio primum ab Hugone Victorino commemorata (Summa sentent. Tract. I. c. 13. T. III. p. 195.), in voluntatem *beneplaciti* et voluntatem *signi*. Loquuntur de hac distinctione s. Thomas 1. q. 19. a. 11. 12; de Verit. q. 23. a. 3, et alii omnes Scholastici in h. l. Summae et in 1. dist. 45. Voluntas *beneplaciti* (1) prout contradistinguitur a voluntate *signi*, est omnis Dei voluntas proprie dicta, tam antecedens quam consequens, tam conditionata quam absoluta. Voluntas quam consequens, tam conditionata quam absoluta. Voluntas, ut eam Scholastici intelligunt, non est ipsa Dei voluntas; sed est signum extrinsecus manifestatum voluntatis divinae, quod metaphorice (potius metonymice) voluntatem appellari illi animadvertunt. Enumerant autem quinque huiusmodi signa seu obiectivas manifestationes voluntatis: « *praecepit* et *prohibet*, *permittit*, *consulit*, *implet*. » Sunt videlicet: *praeceptum*, *prohibitio*, *consilium*, *operatio* et *permisso*. Hugo comprehendens nomine *praecepti* etiam consilium quatuor tantum signa voluntatis recenset. Ceterum per se manifestum est, *signum* et *manifestationem voluntatis* a Deo infinite bono et veraci esse non posse, quin ei respondeat voluntas aliqua proprie dicta, quam Deus *signo* manifestam fieri vult. Consideranti patet, *praecepto*, *prohibitioni*, *consilio* semper voluntatem saltem antecedentem et *beneplaciti*; operationi et permissioni voluntatem aliquam saltem consequenter absolutam respondere. Dixi *signo* respondere semper voluntatem, quam Deus vult manifestare; non vero dixi, in Deo esse semper voluntatem, quam homines ex *signo* colligunt, pos-

(1) Haec appellatio *voluntas beneplaciti* significatione admodum varia in diversis contextibus usurpatur. Quandoque enim voluntas *beneplaciti* strictius accipitur pro voluntate absoluta, et quae actu efficiat suum terminum in oppositione ad voluntatem conditionatam; alias *beneplacitum* dicitur pro simplici complacentia in ratione boni, etiamsi nullo modo sit voluntas efficax, quo sensu aliqui dicunt, voluntatem *beneplaciti* esse etiam circa bona mere possilia. Denique in oppositione ad *voluntatem signi* appellatur *voluntas beneplaciti* omnis voluntas divina proprie dicta, ut in textu declaratum habes.

sunt enim errare. Sic errasset, qui ex *praecepto* facto Abrahae collegisset, in Deo esse voluntatem, ut Isaac actu ipso immolaretur.

Hinc impia sane est Lutheri et Calvinii distinctio in voluntatem Dei *manifestam* et *arcana* ita, ut quod Deus *manifeste* se velle significet; fugam peccatorum, observationem legis, salutem omnium hominum, id voluntate *arcana* fieri nolit. In eundem censem venit distinctio Ioannis Piscatoris inter voluntatem *naturalem* improbationis, qua Deus odio habet peccata, et voluntatem *liberam*, qua decernat et velit, ut fiant peccata. Vide Petav. l. X. c. 10. n. 5.

CAPUT II.

DE DEI VOLUNTATE SALVIFICA ANTECEDENTE.

THESES XLIX.

Voluntas Dei salvifica universalis demonstratur ex Scripturis.

« Voluntate antecedente Deum in hoc ordine generis humani lapsi et reparati non eorum modo, qui salvantur; sed aliorum etiam velle aeternam salutem, imo voluntatem hanc salutiferam ad omnes omnino homines protendi rationis iam compotes, ex ss. Scripturarum doctrina demonstratur. »

Non est nobis sermo de voluntate *simplicis complacentiae* in bonitate obiecti, quae in Deo concipitur non tam velut voluntas, quam velut iudicium necessarium de quavis ratione boni etiam mere possibilis; sed voluntatem asserimus, quae ex sese velit ipsum salutis effectum licet non citra conditionem ex parte liberae cooperationis hominum salvandorum. Haec autem salutis voluntas includit voluntatem exhibendi hominibus (saltem antecedenter ad impedimenta vel libere ab homine vel aliunde, non autem directe a Deo interposita) omnia ea praesidia, sine quibus salus obtineri nequit, et quae ex sese sufficiunt, ut si iis homines rite ute- rentur, salutem assequi possent, et re ipsa assequerentur. Quod Deus haec omnia praesidia hominibus praeparavit